

ІНСТИТУТ СХІДНОЇ ЄВРОПИ
THE EASTERN-EUROPEAN INSTITUTE

м. Львів, 79008, вул. Тесленка, д.2; тел. 097-496-22-40
www.easterneurope.nethouse.ua;
E-mail: ukrainoznavezz@ukr.net

ГРАНІ ПЕРЕКЛАДУ

(рецензія на книгу Вікторії Лебовікс «Статті з історії перекладу, аналізу й викладання перекладу». Будапешт, 2018. 268 с.)

Часто складним та неоднозначним є процес перекладу текстів з однієї мови на іншу. Особливо це стосується перекладу поетичних текстів, а також так званих синхронних перекладів, здійснюваних перекладачами усно, паралельно з виголошеною доповіддю промовою. Тому вкрай важливими є видання, які узагальнюють роботу перекладачів і в такий спосіб дають змогу розширити міжнаціональні та міждержавні комунікації, особливо сусідніх держав¹.

За тематикою книга В. Лебовікс торкається проблем українсько-угорсько-українського та російсько-угорсько-російського перекладознавства. У ній зачеплено як теми, що торкаються історії розвитку перекладознавства, так і теми, які належать нашій сучасності (маю на увазі згаданий уже синхронний переклад, що виник у ХХ ст.). Що стосується авторів, тексти яких підлягали перекладознавчому аналізу, то це тексти українських класиків Т. Шевченка, І. Франка, М. Гоголя, П. Куліша, М. Рильського, російського класика М. Лермонтова, а також низки інших, менш відомих авторів.

Книга написана в жанрі, який можна окреслити як зібрання із півтори десятка наукових есе, що, не хибуючи на науковий рівень, з легкістю дають волю авторському перу у висвітлюванні аналізованих проблем.

До позитивних сторін цього авторського збірника належить те, що в ньому приділено особливу увагу українсько-угорським перекладам. Адже Україна та Угорщина — країни-сусіди, а тому спілкування між ними, а тим більше в ділянці культури, є особливо важливим, оскільки виконує роль «культурної» дипломатії. Важлива ця тематика ще й тому, що свого часу — маємо на увазі Середні віки, ХІІІ ст. — Україна й Угорщина мали особливо тісні стосунки. Та й пізніше, вже в ХІХ ст., частина українців та угорці жили в межах однієї держави — Австро-Угорської імперії. Не менш важливо це і в наш час, у ХХІ ст., коли українці проживають на території сучасної Угорщини (переважно на пограниччі), а угорці — на території України, особливо компактно в Закарпатській області.

У збірнику приємно звертають на себе увагу 16 варіантів перекладу «Заповіту» Т. Шевченка угорською мовою. Українською цікавим та важливим є також проведений автором порівняльний аналіз відомого тексту про плач Ярославни зі «Слова о полку Ігоревім». Хоча тут і в першому, і в другому випадку, звісно, хотілось би почути й підсумкову, комплексну

¹ Нещодавно і в Україні вийшла книга, що стосується цієї ж тематики — теорії перекладу: *Грані сучасного перекладознавства : монографія. Запоріжжя : Вид-во КПУ, 2012. 420 с.* Автор цієї рецензії є співавтором цієї монографії.

оцінку якості кожного з цих перекладів. Адже порівняльний аналіз дає таку змогу, що було б вкрай цікаво для майбутніх перекладачів. Варіантом такої оцінки могло б бути ранжування цих перекладів за їх якістю.

Деякі есе присвячені історії українсько-угорсько-українських перекладів. Тут маю на увазі історію часопису *Ukránia* (1916 р.), а також історію перекладів творів І. Франка угорською мовою.

З погляду методики викладання теорії перекладу вкрай важливими та цікавими видаються публікації про досліди (експерименти) в синхронному перекладі. На нашу думку, саме такі експерименти і будуть у майбутньому диктувати розвиток теорії перекладу. Інша річ, що в книзі цей дослід ставиться лише на кількох перекладачах, у той час, коли його потрібно було б ставити на десятках чи й сотнях перекладачів. Саме такі досліди можуть дати однозначні за змістом, але імовірнісні за формою результати щодо подальших напрямів розвитку теорії перекладу.

Наприкінці книги її автор — В. Лебовікс — висловлює думку про те, що акумульований матеріал є достатньою підставою для підготовки навчального видання з теорії перекладу. Такий висновок є цілком аргументованим, проте вимагає суттєвого узагальнення нагромадженого матеріалу, а, можливо, й проведення згаданих вище дослідів. Такі досліди, мабуть, дали б авторові, — якщо так можна сказати щодо гуманітарної сфери, — «аксіоматичну» базу її концепції теорії перекладу. Залишається лише побажати авторові реалізувати цей задум у якомога стисліші терміни. Сподіваємось, таке видання могло б стати вкрай потрібним для тих перекладачів, які реалізують культурну комунікацію між нашими країнами — Угорщиною та Україною.

Рецензована книга В. Лебовікс буде корисною практикуючим перекладачам, а також студентам, що навчаються на спеціальності «Перекладознавство», та їх викладачам, причому незалежно від мови, яку вони студіюють.

Зіновій Партико,
д-р філол. наук, професор,
завідувач Відділу «Філології та журналістики»
Інституту Східної Європи